

SPIS TREŚCI

✓ O historii doktryn politycznych i prawnych	11
Rozwój historii doktryn politycznych i prawnych jako nauki	
Przedmiot historii doktryn politycznych i prawnych	
Miejsce historii doktryn politycznych i prawnych w programie studiów	

CZĘŚĆ I

Rozdział I. Starożytność	15
1. Myśl monarchiczna Starożytnego Wschodu	15
✓ 2. Od idei arystokratycznej do pochwały demokracji	17
W kołysce europejskiej kultury politycznej	
Obraz Grecji u Homera	
Sofiści: Protagoras	
Zasady demokracji ateńskiej	
Krytyka demokracji	
✓ 3. Koncepcja państwa idealnego: Platon	22
✓ 4. Synteza myśli helleńskiej: Arystoteles	25
✓ 5. Szkoły hellenistyczne	28
Idea hellenistycznego władcy	
Cynicy	
Epikurejczycy	
Stoicy	
Stoicy w Rzymie: Ciceron	
✓ 6. Starożytne chrześcijaństwo	35
Źródła ideowe	
Ideologia Nowego Testamentu: Paweł z Tarsu	
Rozwój doktryny	
Teologia polityczna św. Augustyna	

Rozdział II. Średniowiecze	43
✓ 1. Klimat ideowy epoki	43
Kanon chrześcijańskiego światopoglądu	
Ewolucja konfliktów ideowych	
✓ 2. Wczesne średniowiecze	46
Cezaropapizm: doktryna imperialna Bizancjum	
Kształtowanie się ideologii władzy w państwach „barbarzyńskich”	
Idea cesarska i postępy doktryny kościelnej	

✓ 3. Uniwersalizm papieski	50
Papieżstwo i państwo u Grzegorza VII	
Idea krzyżowa	
Papalizm	
Hierokracja	
Prawo kanoniczne i rzymskie w służbie papieskiej	
✓ 4. Uniwersalizm cesarski	52
✓ 5. Doktryna monarchii narodowej	54
Rozwój teorii suwerenności państwa	
Teoria reprezentacji	
6. „Odkrycie” Arystotelesa. Awerroizm łaciński	58
✓ 7. Synteza teologii politycznej epoki: Tomasz z Akwinu	59
8. Epigoni i prekursorzy	63
Idee schyłku wieków średnich	
Krytyka papalizmu: Ockham	
Monarchia jako świat pokoju: Dante Alighieri	
Idea suwerenności ludu: Marsyliusz z Padwy	

Rozdział III. Odrodzenie

✓ 1. Humanizm	69
Trendy epoki	
Nurt renesansowej dyskusji	
✓ 2. Wykład politycznego realizmu: Machiavelli	72
✓ 3. Doktryna suwerenności władzy państwowej: Bodin	77
4. Monarchomachowie	79
✓ 5. Polityczne idee reformacji	81
Absolutyzm władzy: Luter	
Absolutyzm Boga: Kalwin	
✓ 6. Renesansowa utopia: More	86
7. Polska myśl polityczna „złotego wieku”	88
Na progu polskiego Odrodzenia	
Ideologia wzmocnienia władzy królewskiej	
Program egzekucji praw	
Frycz Modrzewski	
Nurt regalistyczno-senacki	
Ideologia demokracji szlacheckiej: Orzechowski	

Rozdział IV. Wiek XVII

1. Epoka i jej konflikty ideowe	95
2. Idee klasycznego absolutyzmu: Richelieu i Ludwik XIV	97
3. Teologia polityczna kontrreformacji	100
✓ 4. Racjonalistyczna szkoła prawa natury: Grocjusz	102
✓ 5. Utylitaryzm i demokracja w ustroju: Spinoza	105
✓ 6. Epigon doktryny absolutyzmu: Hobbes	106
✓ 7. Liberalizm polityczny: Locke	110
8. Ideologia złotej wolności w Polsce	112

Rozdział V. Oświecenie

✓ 1. Klimat intelektualny i ideowy	117
Trendy rozwoju	
Tematy ideowej polemiki	

✓ 2. Między absolutyzmem a liberalizmem	119
Absolutyzm oświecony	
Humanitaryzm prawniczy	
Fizjokratyzm	
✓ 3. Liberalizm arystokratyczny: Monteskiusz	124
4. Rozwój myśli liberalnej	129
Liberalizm oświecony: Voltaire	
Liberalizm radykalny: Diderot	
Liberalizm gospodarczy: Smith	
5. Komunistyczna utopia: Meslier	133
✓ 6. Ideolog nowożytnej demokracji: Rousseau	135
✓ 7. Idee rewolucji amerykańskiej: Jefferson	139
✓ 8. Doktryny polityczne Wielkiej Rewolucji Francuskiej	142
Zasady roku 1789: Siyès	
Ideologia jakobinów: Robespierre	
Bonapartyzm	

CZĘŚĆ II

Rozdział VI. Doktryny zachowawcze	149
1. Rozrachunek z dziedzictwem Oświecenia	149
2. Teokraci francuscy	151
Bóg suwerenem: Maistre	
Hierarchia: Bonald	
3. Romantyzm polityczny	155
Obrona teorii rojalistycznych: Chateaubriand	
Idea odrodzenia państwa i narodu: Romantyzm niemiecki	
Naród jako organizm moralny: Coleridge	
4. Niemiecka szkoła historyczna	161
Prawo jako wytwór historii: Savigny	
5. Papieski ultramontanism	163
Papieżstwo w obliczu rewolucji: Pius VI, Pius VII	
Kryzys Państwa Kościelnego: Grzegorz XVI	
Nieomyślność papieża: Pius IX	
Walka z modernizmem: Pius X	
✓ 6. Konserwatyzm	168
Konserwatywna definicja narodu: Burke	
Konserwatyzm Anglii imperialnej: Disraeli, Salisbury	
Obrona cywilizacji Kościoła: Donoso Cortés	
Apologia średniowiecza: Gierke	
Decyzjonizm: Schmitt	
Nowy humanizm: Babbitt	
Elitaryzm: Eliot	
Konserwatyści polscy	
7. Nacjonalizm	179
Naród ponad państwem: Herder	
W oczekiwaniu na nowe objawienie: Mazzini	
Niemiecki mesjanizm: Fichte	
Absolutna monarchia narodowa: Maurras	
8. „Ostatni system”: Hegel	184
9. Imperializm	187
Imperializm Bonapartego	
Rozwój rosyjskiej doktryny imperialnej	
Imperializm brytyjski	
Imperializm w doktrynie komunistycznej	
Imperializm niemiecki: Idee roku 1914	

Rozdział VII. Liberalizm	195
1. Doktryna wolności	195
2. Liberalizm katolicki	197
Konieczność politycznej obecności Kościoła: Lammenais	
Wolność jako idea chrześcijańska: Acton	
3. Obrona indywidualności: Humboldt	201
4. Wolność współczesnych: Constant	203
5. „Doktrynerzy”	207
✓ 6. Radykalizm polityczny i filozoficzny: Bentham	209
✓ 7. Liberalizm wobec demokracji: Tocqueville	214
✓ 8. Demoliberalizm: Mill	217
✓ 9. Liberalizm drugiej połowy XIX w.	221
Liberalizm konserwatywny	
Początki liberalizmu socjalnego	
10. Liberalizm na ziemiach polskich	224
 Rozdział VIII. Drogi i bezdroża „światopoglądu naukowego”	229
1. Myśl polityczna i prawna jako nauka	229
2. Pozytywizm	230
Narodziny socjologii: Comte	
3. Pozytywizm prawniczy	234
Juryśprudenca analityczna: Austin	
Cel w prawie: Ihering	
Gwarancje przestrzegania prawa: Jellinek	
4. Rozwój doktryn socjologicznych	238
Teoria krążenia elit: Pareto	
Między wspólnotą a społeczeństwem: Tönnies	
Fakt społeczny jako rzecz: Durkheim	
Solidaryzm: Duguit	
Pojęcie typu idealnego: Weber	
✓ 5. „Socjalizm naukowy”	247
Klasyki: Marks, Engels	
✓ 6. Marksizm w rewolucji rosyjskiej: Lenin	252
✓ 7. Darwinizm społeczny	254
Ewolucjonizm: Spencer	
Teoria podboju: Gumplowicz	
8. Rasizm	259
Nierówność ras ludzkich: Gobineau	
Uzasadnienie niewolnictwa. Rasizm w Ameryce Północnej	
Początki antysemityzmu rasistowskiego: Chamberlain	
 Rozdział IX. Idee sprawiedliwości społecznej	263
1. Tematy i spory	263
✓ 2. Socjalizm „utopijny”	264
Ustrój industrialny: Saint-Simon	
Pieniądz pracy: Owen	
Droga do harmonii: Fourier	
✓ 3. Rewizjonizm	271
Ruch jest wszystkim: Bernstein	
Nowa hegemonia: Gramsci	

✓4. Teoretycy ruchu socjalistycznego i komunistycznego	274
Umiarkowany i radykalny nurt reformistyczny i rewolucyjny	
Teoria spisku: Blanqui	
Teoria rewolucji permanentnej: Trocki	
Sprzeciw wobec samostanowienia narodów: Luksemburg	
Polemika z Leninem: Kautsky	
5. Rosyjski socjalizm	282
Negacja Zachodu: Herzen	
Konieczność kapitalizmu w Rosji: Plechanow	
6. Polski socjalizm	285
Negacja walki klas: Limanowski	
Socjaliści w walce o niepodległość: Kelles-Krauz	
Klasa robotnicza jako obrońca tradycji narodowej: Brzozowski	
Socjalizm II Rzeczypospolitej: Daszyński	
✓7. Anarchizm	288
Pierwotna wersja anarchizmu: Godwin	
Anarchoindywidualizm: Proudhon	
Anarchizm gminny: Bakunin	
Anarchokomunizm: Kropotkin	
Anarchosyndykalizm: Sorel	
✓8. Nauczanie społeczne Kościoła	294
Kwestia robotnicza: Leon XIII	
Korporacjonizm: Pius XI	

Rozdział X. Totalitaryzm 301

1. Spory o istotę	301
2. Jednostka i masy	303
Skrajny indywidualizm: Stirner	
Tęsknota za nadszłowiekiem: Nietzsche	
Kult bohatera: Carlyle	
Teoria psychologii tłumu: Le Bon	
Bunt mas: Ortega y Gasset	
✓3. Faszyzm i narodowy socjalizm	307
✓4. Stalinizm	311
5. Autorytaryzm	314
6. Krytyka totalitaryzmu	315
Krytyka społeczeństwa zamkniętego: Popper	
Korzenie totalitaryzmu: Arendt	
Ucieczka od wolności: Fromm	

CZĘŚĆ III

Rozdział XI. Świat w poszukiwaniu nowej drogi 323

1. Konflikty ideowe w latach zimnej wojny	323
2. Socjaldemokracja i poststalinowski marksizm	324
3. Doktryny „trzeciej drogi”	329
Teoria państwa dobrobytu	
Teorie konwergencji	
Ordoliberalizm	
✓4. Odrodzenie klasycznego liberalizmu	336
Konstytucja wolności: Hayek	
Kult wolnego rynku: Mises, Friedman	
Dwie koncepcje wolności: Berlin	
Zmierzch ery ideologii: Aron	
Polityka regulowanego konfliktu: Dahrendorf	

5. Konserwatyzm po drugiej wojnie światowej	344
Stowarzyszenie obywatelskie: Oakeshott	
Ład historii: Vogelín, Kirk	
Neokonserwatyzm	
6. Między personalizmem a egzystencjalizmem	348
Pius XII	
Aggiornamento: Jan XXIII	
7. Współczesne spory o istotę prawa	355
 Rozdział XII. Świat po roku 1968	363
1. Rok przełomu	363
2. Neomarksizm. Nowa lewica. Eurokomunizm	364
Prorok studenckiej rewolty: Marcuse i szkoła frankfurcka	
Teoria działań komunikacyjnych: Habermas	
Eurokomunizm	
✓ 3. Teorie sprawiedliwości	369
Sprawiedliwość jako bezstronność: Rawls	
Teoria równego rezultatu: Dworkin	
✓ 4. Libertarianizm i komunitaryzm	373
Obiektywizm i egoizm: Rand	
Teoria państwa minimalnego: Nozick	
Dziedzictwo cnoty: MacIntyre	
✓ 5. Kościół soborowy	378
Radość i nadzieja. Dokumenty II Soboru Watykańskiego	
Postęp ludzkości: Paweł VI	
Człowiek, rodzina, praca: Jan Paweł II	
6. Feminizm	387
7. Postmodernizm	390
 INDEKS NAZWISK	393